

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการเปิดรับข่าวสาร ความรู้และทัศนคติของประชาชนกับการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในเขตทดลองโครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอย มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

- 1 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท
- 2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารกับความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท
- 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ของประชาชนกับทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท
- 4 เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของลักษณะทางประชากร การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติของประชาชนกับการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

ทั้งนี้ได้มีการตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้คือ

- 1 ลักษณะทางประชากรมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท
- 2 การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท
- 3 ความรู้ของประชาชนมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท
- 4 การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทขึ้นอยู่กับลักษณะทางประชากร การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติของประชาชนในเขตทดลองโครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนอายุ 15-60 ปี ซึ่งพักอาศัยอยู่ในพื้นที่เขตปกครอง 9 เขต ซึ่งเป็นเขตทดลองโครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอย จำนวน 403 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยเพื่ออธิบายลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจและสื่อกิจกรรม ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

ส่วนการทดสอบสมมติฐานนั้นใช้วิธีทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม โดยการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยโดยใช้ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างที่จำแนกตามลักษณะประชากรตามสมมติฐานที่ 1

ใช้การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามสมมติฐานที่ 2-3

ใช้การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยโดยใช้ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างที่จำแนกตามลักษณะประชากร รวมถึงการใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อจัดลำดับตัวแปรที่อธิบายการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทตามสมมติฐานที่ 4

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีจำนวน 403 คน แบ่งเป็นผู้ชาย 182 คน ผู้หญิง 221 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี (32.0%) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (34.2%) ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน (30.3%) เป็นโสด (60.3%) มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือน 12,001 บาทขึ้นไป (56.3%) ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน (58.2%) ลักษณะที่อยู่อาศัยมีจำนวนใกล้เคียงกันมากในแต่ละกลุ่มคือกลุ่มที่อาศัยอยู่ในบ้านเดี่ยว/ทาวน์เฮาส์ จำนวน 137 คน

อยู่ในอาคารพาณิชย์/หอพัก/คอนโดมิเนียมจำนวน 134 คน และกลุ่มที่อาศัยอยู่ในบ้านในชุมชนแออัดจำนวน 131 คน

ส่วนที่ 2 การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

- สื่อมวลชน

ก. **วิทยุ** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (32.3%) ไม่เคยฟังวิทยุเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทใน 6 เดือนที่ผ่านมา ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ฟังวิทยุส่วนใหญ่ (54.3%) โดยเฉลี่ย ใช้เวลา 1-5 นาที ต่อครั้ง

ข. **โทรทัศน์** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (30.3%) รับชมโทรทัศน์เกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจำนวน 1-2 ครั้ง ใน 6 เดือนที่ผ่านมา และส่วนใหญ่ (63.5%) ใช้เวลาโดยเฉลี่ย 1-5 นาที ในแต่ละครั้ง

ค. **หนังสือพิมพ์** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (35.2%) อ่านหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจำนวน 1-2 ครั้ง ใน 6 เดือนที่ผ่านมา และส่วนใหญ่ (48.6%) ใช้เวลาโดยเฉลี่ย 1-5 นาทีในแต่ละครั้ง

- สื่อบุคคล

ก. **บุคคลในครอบครัว** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (46.9%) พูดคุยกับบุคคลในครอบครัวเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท จำนวน 1-2 ครั้งใน 6 เดือนที่ผ่านมา และส่วนใหญ่ (60.8%) ใช้เวลาในการพูดคุยโดยเฉลี่ย 1-5 นาที ในแต่ละครั้ง

ข. **เพื่อนบ้าน** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (53.6%) ไม่เคยพูดคุยกับเพื่อนบ้านเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทใน 6 เดือนที่ผ่านมา

ค. **เพื่อนหรือเพื่อนร่วมอาชีพ** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (40.2%) พูดคุยกับเพื่อนหรือเพื่อนร่วมอาชีพเกี่ยวกับมูลฝอยแยกประเภทจำนวน 1-2 ครั้งใน 6 เดือนที่ผ่านมา และใช้เวลาในการพูดคุยโดยเฉลี่ย 1-5 นาทีในแต่ละครั้ง (48.1%)

ง. ครู กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (79.9%) ไม่เคยพูดคุยกับครูเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทใน 6 เดือนที่ผ่านมา

จ. เจ้าหน้าที่โครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (84.9%) ไม่เคยพูดคุยกับเจ้าหน้าที่โครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอยใน 6 เดือนที่ผ่านมา

- สื่อเฉพาะกิจ

ก. นิทรรศการ กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ (64.0%) ไม่เคยชมนิทรรศการเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทใน 6 เดือนที่ผ่านมา

ข. โปสเตอร์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (30.0%) เคยเห็นโปสเตอร์เกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท จำนวน 1-2 ครั้งใน 6 เดือนที่ผ่านมา และใช้เวลาในการดูโปสเตอร์โดยเฉลี่ย 1-2 นาทีในแต่ละครั้ง (63.3%)

ค. แผ่นพับหรือแผ่นปลิว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (53.6%) ไม่เคยเห็นแผ่นพับหรือแผ่นปลิวเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทใน 6 เดือนที่ผ่านมา

- สื่อกิจกรรม

ก. การแข่งขันหรือการประกวด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (92.1%) ไม่เคยเข้าร่วมการแข่งขันหรือการประกวดเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทใน 6 เดือนที่ผ่านมา

ข. การประชุมหรือการอบรม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (88.3%) ไม่เคยเข้าร่วมการประชุมหรือการอบรมเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทใน 6 เดือนที่ผ่านมา

ส่วนที่ 3 ระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามในส่วนของความรู้เกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทได้เกินร้อยละ 70 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (51.4%) มีความรู้เกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในระดับปานกลาง

ส่วนที่ 4 ทักษะคิดต่อการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรวมแล้วพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (77.7%) มีทัศนคติเชิงบวกหรือทัศนคติที่ดีต่อการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท รองลงมาได้แก่ระดับปานกลาง (22.3%) จากผลการวิจัยไม่พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติเชิงลบหรือไม่ดีต่อการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

ส่วนที่ 5 การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

ก. การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในปัจจุบัน

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในปัจจุบันโดยส่วนใหญ่ (58.6%) ยอมรับในระดับแยกเป็นบางครั้ง แต่เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในปัจจุบันในระดับปานกลางและส่วนใหญ่แยกมูลฝอยออกเป็นมูลฝอยเปียกและมูลฝอยแห้ง (58.6%) โดยทำการแยกประเภทมูลฝอยก่อนทิ้งที่บ้าน (75.9%)

กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในปัจจุบัน พบว่าส่วนใหญ่มีปัญหาเนื่องจากสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย รองลงมาคือวิธีการปฏิบัติยังไม่สับสน

ข. การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในอนาคต

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (40.9%) มีการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในอนาคต ในระดับแยกประเภทมูลฝอยทุกครั้ง เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในอนาคตในระดับสูง

ค. การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทโดยรวม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (49.1%) มีการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในระดับปานกลางรองลงมาเป็นการยอมรับในระดับต่ำ (26.1%)

2. การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1

ลักษณะทางประชากรมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

จากผลการวิจัยพบว่า

1 กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท จากสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และสื่อกิจกรรม ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1

2 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และสื่อกิจกรรม ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1

3 กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากสื่อกิจกรรมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1 การวิจัยนอกจากนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1

4 กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากสื่อบุคคลแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1 การวิจัยนอกจากนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากสื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจและสื่อกิจกรรมไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1

5 กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพการสมรสต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และสื่อกิจกรรมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1

6 กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และสื่อกิจกรรมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1

7 กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และสื่อกิจกรรมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1

8. กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากสื่อกิจกรรมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1 การวิจัยนอกจากนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1

สมมติฐานที่ 2

การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

จากผลการวิจัยพบว่า

การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากเพื่อนหรือเพื่อนร่วมอาชีพ มีความสัมพันธ์กับความรู้ในเรื่องการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 2 แต่การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ บุคคลภายในครอบครัว เพื่อนบ้าน ครู เจ้าหน้าที่โครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอย นิทรรศการ ไปสเตอร์ แผ่นพับหรือแผ่นปลิว การแข่งขันหรือการประกวด การประชุมหรือการอบรมไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ในเรื่องการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 2

แต่เมื่อจัดกลุ่มสื่อต่าง ๆ ออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ สื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และสื่อกิจกรรม พบว่าการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากสื่อทั้ง 4 ประเภทนี้ ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ที่เกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท ซึ่งส่วนนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 2

สมมติฐานที่ 3

ความรู้ของประชาชนมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยก ประเภท

จากผลการวิจัยพบว่า

ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 3

สมมติฐานที่ 4

การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทขึ้นอยู่กับลักษณะทางประชากร การเปิดรับข่าวสาร ความรู้และทัศนคติของประชาชนในเขตทดลองโครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอย

จากผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในปัจจุบัน การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในอนาคต และมีการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทโดยรวมไม่แตกต่างกัน

2. กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในปัจจุบัน การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในอนาคต และมีการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทโดยรวมไม่แตกต่างกัน

3. กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาต่างกัน มีการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในปัจจุบัน การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในอนาคต และมีการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทโดยรวมไม่แตกต่างกัน

4. กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกัน มีการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในปัจจุบัน การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในอนาคต และมีการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทโดยรวมไม่แตกต่างกัน

5. กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพการสมรสต่างกัน มีการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในปัจจุบัน การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในอนาคต และมีการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทโดยรวมไม่แตกต่างกัน

6. กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของครอบครัวต่างกัน มีการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในปัจจุบัน การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในอนาคต และมีการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทโดยรวมไม่แตกต่างกัน

7. กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวต่างกัน มีการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในปัจจุบัน การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในอนาคต และมีการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทโดยรวมไม่แตกต่างกัน

8. กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยต่างกัน มีการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในปัจจุบัน การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในอนาคต และมีการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทโดยรวมไม่แตกต่างกัน

9. การเปิดรับข่าวสาร

ก. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ บุคคลภายในครอบครัว เพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่โครงการ นิทรรศการ โปสเตอร์ แผ่นพับหรือแผ่นปลิว การแข่งขันหรือการประกวด และการประชุมหรือการอบรม มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในปัจจุบัน แต่การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากสื่อที่เป็นเพื่อนหรือเพื่อนร่วมอาชีพและครู ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในปัจจุบัน

ข. การเปิดรับข่าวสารการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากสื่อวิทยุ หนังสือพิมพ์ เจ้าหน้าที่โครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอย นิทรรศการ โปสเตอร์ แผ่นพับหรือแผ่นปลิว มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในอนาคต แต่การเปิดรับข่าวสารการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากสื่อโทรทัศน์ บุคคลภายในครอบครัว เพื่อนบ้าน เพื่อนหรือเพื่อนร่วมอาชีพ ครู การแข่งขันหรือการประกวด และการประชุมหรือการอบรม ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในอนาคต

ค. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ บุคคลภายในครอบครัว เพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่โครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอย นิทรรศการ โปสเตอร์ แผ่นพับหรือแผ่นปลิว และ การแข่งขันหรือการประกวด มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในปัจจุบัน

สัมพันธ์กับการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท แต่การเปิดรับข่าวสารจากสื่อที่เป็นเพื่อนหรือเพื่อนร่วมอาชีพ ครู และการประชุมหรือการอบรม ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

ง เมื่อจัดกลุ่มสื่อต่าง ๆ ออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ สื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจและสื่อกิจกรรม พบว่าการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากสื่อทั้ง 4 ประเภทนี้มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในปัจจุบันและการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทโดยรวมด้วยเช่นเดียวกัน

เช่นเดียวกับการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในอนาคต แต่การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากสื่อกิจกรรม ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในอนาคต

10. ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในปัจจุบัน การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในอนาคต และการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทโดยรวม

11. ทศนคติของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในปัจจุบัน การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในอนาคตและการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทโดยรวม

12. เปรียบเทียบลักษณะทางประชากร การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทต่อการอธิบายการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภททั้ง 3 ชนิด

ก. เมื่อใช้การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในปัจจุบัน เป็นตัวแปรตามและมีตัวแปรต้นเป็นลักษณะทางประชากร การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท ผลการวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์พบว่า มีตัวแปรที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในปัจจุบันได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีเพียง 3 ตัวแปร โดยมีความสำคัญตามลำดับคือ การเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ ทศนคติที่

มีต่อการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท และการเปิดรับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่โครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอย ซึ่งทั้งหมดเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลในทางบวก

ข. เมื่อใช้การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในอนาคต เป็นตัวแปรตามและมีตัวแปรต้นเป็นลักษณะทางประชากร การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท ผลการวิเคราะห์ถดถอยพบว่าคุณค่า มีตัวแปรที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในอนาคตได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3 ตัวแปร โดยมีความสำคัญตามลำดับคือ ทัศนคติที่มีต่อการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท การเปิดรับข่าวสารจากนิทรรศการ และการเปิดรับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่โครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอย ซึ่งทั้งหมดเป็นตัวแปรในทางบวก

ค. เมื่อใช้การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทโดยรวมเป็นตัวแปรตามและมีตัวแปรต้นเป็นลักษณะทางประชากร การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท ผลการวิเคราะห์ถดถอยพบว่าคุณค่า มีตัวแปรที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทโดยรวม ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมี 5 ตัวแปร โดยมีความสำคัญตามลำดับคือทัศนคติ การเปิดรับข่าวสารจากนิทรรศการ การเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ ลักษณะที่อยู่อาศัยประเภทอาคารพาณิชย์ หอพักหรือคอนโดมิเนียม และการเปิดรับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่โครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอย ซึ่งเป็นตัวแปรในทางบวก ยกเว้นตัวแปรลักษณะที่อยู่อาศัยประเภทอาคารพาณิชย์ หอพักหรือคอนโดมิเนียมซึ่งเป็นตัวแปรในทางลบ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นอาคารพาณิชย์ หอพักหรือคอนโดมิเนียมจะมีการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทโดยรวมน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเดี่ยว ทาวน์เฮาส์ หรือบ้านในชุมชนแออัด

อภิปรายผลการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ลักษณะทางประชากรมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งขยะแยกประเภท โดยเป็นไปตามสมมติฐานเฉพาะลักษณะทางประชากรจำแนกตามระดับการศึกษา อาชีพรายได้ และลักษณะที่อยู่อาศัย

โดยผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการเปิดรับสื่อกิจกรรมแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือระดับประกาศนียบัตรเป็นกลุ่มที่มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อกิจกรรมมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับ ความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมในการทิ้งขยะแยกประเภทเพื่อการหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ของสุภารักษ์ จูตระกูล (2537) ที่พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งขยะแยกประเภทเพื่อการหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ จากสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจแตกต่างกัน งานวิจัยของทัศนัย สุนทรวิภาต (2531) เรื่องพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการมาท่องเที่ยวเมืองไทยกับการท่องเที่ยวเมืองไทยของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ณ เมืองพัทยา พบว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเมืองไทยจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิดีโอ สไลด์ ไปสเตอร์ แผ่นพับ การจัดนิทรรศการ งานวิจัยของไพลิน ศศิชนานกรแก้ว (2536) เรื่องการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมจากสื่อมวลชนของประชาชนมีความแตกต่างตามระดับการศึกษา งานวิจัยของศิริชัย ศิริกายะ (2525) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาในเขตเมืองปทุมธานี พบว่าการเปิดรับสื่อมวลชนขึ้นอยู่กับความแตกต่างของระดับการศึกษา และงานวิจัยของสุวรรณี โพธิ์ศรี (2535) เรื่องการเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมในการป้องกันโรคเอดส์ของผู้ปกครองนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การศึกษามีความสัมพันธ์กับการเปิดรับหนังสือพิมพ์และไปสเตอร์

สิ่งที่น่าสังเกตคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือระดับประกาศนียบัตรเป็นกลุ่มที่เปิดรับข่าวสารจากสื่อกิจกรรมมากที่สุด ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะใน

การรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอยนี้ มิได้มีแต่เพียงกรุงเทพมหานครเท่านั้นที่ดำเนินการรณรงค์ หากแต่มีหน่วยงานอื่น ๆ ที่เข้ามารวมรณรงค์ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริษัทแกรมมีโซเซียล วิชั่นซึ่งรณรงค์ในโครงการกรุงเทพเมืองสะอาด โดยเผยแพร่แนวคิดและดำเนินกิจกรรมไปสู่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือระดับ ประกาศนียบัตร ด้วยวิธีการรณรงค์โดยใช้นักร้อง ศิลปินที่วัยรุ่นชื่นชอบมาเป็นจุดสนใจของ โครงการและเผยแพร่ข่าวสารการแยกประเภทมูลฝอยผ่านสื่อต่าง ๆ ที่กลุ่มวัยรุ่นนิยมรับชมรับฟัง อยู่แล้ว ทั้งยังมีกิจกรรมรณรงค์ไปยังกลุ่มนักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษาต่าง ๆ จึงน่าจะเป็นเหตุผลเพียงพอที่จะสนับสนุนผลการวิจัยในส่วนนี้

ประชาชนในเขตทดลองโครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอยที่มีอาชีพต่างกัน มีการ เปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่เป็นแม่บ้านเปิดรับข่าว สารจากสื่อบุคคลมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยเรื่องการเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะคิดและพฤติ กรรมในการป้องกันโรคเอดส์ของผู้ปกครองนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 เขตกรุงเทพมหานคร ของสุวรรณี โพธิ์ศรี (2534) พบว่าอาชีพมีความสัมพันธ์กับการสื่อสารกับคู่สมรส เพื่อนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและอาสาสมัครสาธารณสุข (สื่อบุคคล) งานวิจัยของไพลิน ศศิธนากรแก้ว (2536) เรื่อง การเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ ความรู้ความตระหนักและการมีส่วนร่วมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าระดับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อม จากสื่อมวลชนของประชาชนมีความแตกต่างตามอาชีพ งานวิจัยของอัจฉรา ธวัชวิบูลย์ผล (2531) เรื่องการศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องการทำหมันชายของผู้รับบริการทำหมันชายที่สมาคม พัฒนาประชากรและชุมชน พบว่าอาชีพมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อภาพยนตร์และสื่อบุคคล

จากผลการวิจัยที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท จากสื่อบุคคลแตกต่างกัน ซึ่งตรงกับแนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการในการเลือกข่าวสาร (Selective Processe) ที่ว่าคนเราจะมีการเลือกเปิดรับข่าวสาร (Selective Exposure) ที่ได้รับแตกต่างกันออกไป (Klapper, 1960) โดยข่าวสารที่ผู้รับสารคิดว่าน่าสนใจ มี ประโยชน์และเหมาะสมตามความนึกคิดของผู้รับสาร รวมทั้งสอดคล้องกับทัศนคติ ความเชื่อ ตั้งเดิมและประสบการณ์ที่มีอยู่ก่อนแล้วจะเป็นข่าวสารที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการสื่อสาร นอก

จากนี้ชแรมม์ (Schramm, 1973) ยังได้อธิบายได้ว่า ชาวสารที่เข้าถึงความสนใจของผู้รับสารได้มาก จะมีแนวโน้มที่จะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยที่พบว่ากลุ่มแม่บ้านมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลมากกว่ากลุ่มคนอาชีพอื่น อาจเป็นได้ว่าในสังคมไทยนั้น โดยทั่วไปแล้วแม่บ้านมีบทบาทรับผิดชอบโดยตรงในเรื่องการดูแลความสะอาดและความเรียบร้อยภายในบ้าน จึงน่าที่แม่บ้านจะมีบทบาทในการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลต่าง ๆ และมีโอกาสรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทมากกว่าบุคคลอื่น นอกจากนี้ข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทยังเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับความสนใจและประสบการณ์เดิมของแม่บ้าน ประกอบกับแม่บ้านมีโอกาสดูต่อพูดคุยกับเจ้าหน้าที่โครงการ ซึ่งปฏิบัติการรณรงค์ในหมู่บ้านและชุมชนต่าง ๆ ในช่วงเวลากลางวันโดยได้รับข่าวสารที่เผยแพร่จากสื่อมวลชนเป็นปัจจัยเสริม ทำให้แม่บ้านมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลมากกว่าอาชีพอื่น

ประชาชนในเขตทดลองโครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอยที่มีรายได้ต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจและสื่อกิจกรรมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ โดยพบว่ากลุ่มประชาชนที่มีรายได้ของครอบครัว 4,001-6,000 บาท มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อทุกประเภทสูงกว่ากลุ่มอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณี โพธิ์ศรี (2535) เรื่องการเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการป้องกันโรคเอดส์ของ ผู้ปกครองนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 เขตกรุงเทพมหานคร พบว่ารายได้มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารจากเพื่อนและครู งานวิจัยของพีระนันท์ บุรณะโสภณ (2538) เรื่องพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสื่อเฉพาะกิจประเภทสื่อแผ่นพับต่างกัน งานวิจัยของสุภารักษ์ จูตระกูล (2537) เรื่องการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้ ทักษะ และการมีส่วนร่วมในการทิ้งขยะแยกประเภทเพื่อการหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ เพื่อนร่วมอาชีพ ครู แผ่นพับ โปสเตอร์ งานนิทรรศการแตก

ต่างกัน และงานวิจัยของไพลิน ศศิธนากรแก้ว (2536) เรื่องการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าระดับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมจากสื่อมวลชนมีความแตกต่างกันตามรายได้

จากผลการวิจัยที่พบว่ากลุ่มประชาชนที่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือน 4,001-6,000 บาท มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อทุกประเภทสูงกว่ากลุ่มอื่น อาจเป็นเพราะว่า กรุงเทพมหานครดำเนินโครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอยโดยริเริ่มการรณรงค์ในชุมชนแออัดซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย ทั้งโดยการจัดประชุมอบรมผู้นำชุมชนเพื่อรับทราบนโยบายการแยกประเภทมูลฝอยการติดโปสเตอร์ในบริเวณชุมชนแออัด การเผยแพร่ด้วยเสียงตามสายหรือหอกระจายข่าว รวมถึงการจัดตั้งรองรับมูลฝอยแยกประเภทประจำอยู่ตามชุมชนเป็นต้น ขณะเดียวกันบุคคลผู้มีรายได้น้อยที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดเหล่านี้มีพื้นฐานครอบครัวคล้ายคลึงกันทั้งในด้านสถานะทางสังคม ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมและอื่น ๆ (Homophily) ทำให้การสื่อสารเป็นไปด้วยความราบรื่น และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Rogers, 1971)

ประชาชนในเขตทดลองโครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอยที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากสื่อกิจกรรมต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ โดยประชาชนที่มีที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด เป็นกลุ่มที่มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อกิจกรรมมากที่สุด สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนที่อยู่ในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานครได้รับการจัดระบบความร่วมมือในการพัฒนาจากประชาชนในชุมชนด้วยตนเอง โดยมีการเลือกตั้งผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชน ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้มีบทบาทในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน นอกจากนั้นสังคมภายในชุมชนยังเป็นสังคมที่ประชาชนมีความใกล้ชิดผูกพันและมีการสื่อสารระหว่างกันสูงกว่าสังคมภายนอก เพราะประชาชนมีพื้นฐานทางครอบครัวและส่วนตัวใกล้เคียงกันในด้านสถานะทางสังคม ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมและอื่น ๆ (Homophily) นอกจากนี้กรุงเทพมหานครยังริเริ่มโครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอยในชุมชนแออัดผ่านทางผู้นำชุมชน ทั้งโดยวิธีการจัดประชุมอบรมมอบหมายนโยบายแก่ผู้นำชุมชนและจัดตั้งรองรับมูลฝอยแยกประเภทประจำตามชุมชนต่าง ๆ ด้วยสาเหตุหลายประการข้างต้นจึงน่าจะ

เป็นสาเหตุทำให้ประชาชนที่มีที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่ออิทธิกรรมมากที่สุด

จากการวิจัยในครั้งนี้ ลักษณะทางประชากรจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ การสมรส และจำนวนสมาชิกในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับเกี่ยวกับการทึงมูลฝอยแยกประเภท โดยไม่เป็นไปตามสมมติฐาน จากผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับ แนวความคิดของ แคลปเปอร์ (Klapper, 1960) เกี่ยวกับกระบวนการในการเลือกรับสาร (Selective Process) ที่ว่าคนเราจะมีการเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) กล่าวคือ บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ตามความสนใจ ความต้องการและเหมาะสมตามความนึกคิดของตน นอกจากนี้เชอรัมม์ (Schramm, 1973) ยังได้อธิบายไว้ว่า ข่าวสารที่เข้าถึงความสนใจของผู้รับสารได้มากจะมีแนวโน้มที่จะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สมมติฐานที่ 2 การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการทึงมูลฝอยแยกประเภท

จากผลการวิจัยพบว่าเมื่อพิจารณาการเปิดรับข่าวสารแยกเป็นรายประเภทของสื่อ นั้น มีเพียงการเปิดรับข่าวสารจากเพื่อนหรือเพื่อนร่วมอาชีพเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการทึงมูลฝอยแยกประเภทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของโรเจอร์ (Rogers, 1971) ซึ่งกล่าวถึงคุณลักษณะที่เหมือนกัน (Homophily) ของผู้ส่งสารและผู้รับสารกับการสื่อสาร โดยกล่าวว่า การที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีคุณลักษณะที่เหมือนกันจะส่งผลให้การสื่อสารเป็นไปด้วยความราบรื่นและมีประสิทธิภาพ การที่ประชาชนในเขตทดลองมีการเปิดรับข่าวสารจากเพื่อนหรือเพื่อนร่วมอาชีพนั้น ถือว่าเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกันทำให้เกิดความรู้มากกว่าการสื่อสารวิธีอื่น

ในขณะเดียวกัน แนวความคิดของลาซาสเฟลและคณะ (Lazarsfeld and Menzel, 1968) ก็สามารถนำมาอธิบายผลการวิจัยในครั้งนี้ได้ด้วยเช่นกัน โดยลาซาสเฟลและคณะระบุว่า การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลสามารถจัดการเลือกรับสาร (Selective Exposure) ของผู้ฟังได้ เนื่องจาก การหลีกเลี่ยงการสนทนาหรือการรับฟังเป็นไปได้อย่างกว่าการรับข่าวสารจากสื่อมวลชน การติดต่อสื่อสารแบบเผชิญหน้าเปิดโอกาสให้ผู้ฟังและผู้ส่งสารสามารถปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหาที่ใช้

ในการสนทนากันได้ในเวลาอันรวดเร็ว ถ้าหากการสนทนานั้นได้รับการต่อต้านจากคู่สนทนา นอกจากนี้อการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลจะมีลักษณะง่าย ๆ เป็นกันเองทำให้ง่ายต่อการชักจูงใจให้คล้อยตาม และผู้รับสารส่วนใหญ่มักจะเชื่อถือในข้อตัดสินใจและความคิดเห็นของผู้ที่เขารู้จักและนับถือมากกว่าผู้ที่เขาไม่เคยรู้จักมาก่อน

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าเมื่อจัดกลุ่มสื่อต่างๆ ออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ สื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และสื่อกิจกรรม พบว่าการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากสื่อทั้ง 4 ประเภทนี้ ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 2 ที่เป็นเช่นนี้เพราะข้อมูลข่าวสารในเรื่องเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทได้รับการเผยแพร่ออกมาน้อยมาก ดังจะเห็นได้จากการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทของประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้รายการหรือข่าวสารที่เผยแพร่เกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท มักจะเป็นเพียงสารคดีหรือข้อความสั้น ๆ ไม่มีรายละเอียดชัดเจนและลึกซึ้ง อีกทั้งลักษณะรายการหรือบทความที่น่าเสนอเป็นสาระที่ประชาชนไม่ค่อยให้ความสนใจมากนักเพราะไม่ใช่รายการบันเทิง ดังนั้น เนื้อหาที่ไม่ค่อยจูงใจจึงทำให้การเผยแพร่ความรู้ไม่ค่อยได้ผล

ข้อที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งคือ แม้ระดับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ จะอยู่ในระดับต่ำเป็นส่วนใหญ่ แต่พบว่า กลุ่มตัวอย่าง 403 คน มีผู้ที่มีความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในระดับปานกลางถึง 207 คน คิดเป็นร้อยละ 51.4 และผู้มีความรู้ระดับสูง 126 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 ดังนั้นอาจเป็นไปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้จากแหล่งอื่นมาบ้างแล้ว เช่น จากการศึกษาในระบบโรงเรียน

สมมติฐานที่ 3 ความรู้ของประชาชนมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 3

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของศศิวิมล ปาลศรี (2538) เรื่องการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างประหยัดของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจและเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าความรู้เกี่ยวกับการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างประหยัดไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างประหยัด และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของบุษบา ภูสกุล (2536) เรื่องการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในหมู่บ้านป่าไม้ ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอวัฒนานคร จังหวัดปราจีนบุรี พบว่าความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในหมู่บ้านป่าไม้ งานวิจัยของนฤมล โรหิตจันทร์ (2533) เรื่อง ประสิทธิภาพของสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีต่อความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับโครงการและสื่อประชาสัมพันธ์ในโครงการ "รักเจ้าพระยากับตาวิเศษ" ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ความรู้กับทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับโครงการและสื่อประชาสัมพันธ์ในโครงการ "รักเจ้าพระยากับตาวิเศษ" มีความสัมพันธ์กัน งานวิจัยของสุมาลี ตั้งจิตตศีล (2536) เรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำของประชาชนในกรุงเทพมหานคร พบว่าความรู้ในการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำมีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้นี้พบว่าความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทนั้น สามารถอธิบายผลการวิจัยครั้งนี้ได้จากทฤษฎีการสื่อสารแบบหลายขั้นตอน (Multi - Step Flow of Communication) เนื่องจากข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทที่เผยแพร่จากสื่อต่าง ๆ ไปยังประชาชน มักจะผ่านผู้นำความคิดเห็นหรือผู้ที่สามารถเข้าถึงสื่อมากกว่าก่อนแล้ว บุคคลเหล่านี้จะนำข่าวสารข้อมูลที่ได้รับไปเผยแพร่แก่ประชาชนคนอื่นต่อไป ซึ่งในการถ่ายทอดข่าวสารแต่ละครั้งของผู้รับข่าวสารคนท้ายๆ จะได้รับข่าวสารที่มีทัศนคติของคุณชนาแทรกลงไปด้วย (Katz, 1955) จึงอาจเป็นเหตุให้ความรู้ของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

ขณะเดียวกันผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถอธิบายได้จากทฤษฎีความแตกต่างระหว่างปัจเจกบุคคล (Individual Differences Theory) โดยเดอเฟลอร์ (DeFleur, M.L., 1966) ซึ่งกล่าวว่า ชาวสารมีได้ไหลผ่านจากสื่อมวลชนถึงผู้รับสารและเกิดผลโดยตรงทันที แต่มีปัจจัยทางจิตวิทยา และสังคมที่จะมีอิทธิพลต่อการรับชาวสารนั้น ทำให้เกิดผลไม่เป็นไปตามความต้องการของผู้ส่งสาร เช่นเดียวกันกับการสื่อสารการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทไปยังประชาชน ประชาชนแต่ละคนจะมีทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อเดิมอยู่แล้ว เมื่อได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท แต่ละคนก็จะพัฒนาทัศนคติของตนเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทเป็นส่วนบุคคลแตกต่างกันไป ซึ่งอาจเป็นผลทำให้ความรู้ของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

นอกจากนี้ยังสามารถอธิบายได้จากแนวความคิดในเรื่องช่องว่างของความรู้ ทัศนคติและการยอมรับปฏิบัติ ซึ่งโรเจอร์ (Rogers, 1971) กล่าวว่า แม้โดยส่วนใหญ่เมื่อบุคคลมีความรู้ ทัศนคติอย่างไรแล้วมีความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติตามทัศนคติของตนโดยจะเกิดขึ้นอย่างสอดคล้องกันหรือสัมพันธ์กันก็ตาม แต่จะไม่เกิดขึ้นในทุกกรณีไป ทั้งนี้เพราะในบางกรณีอาจเกิด KAP-Gap ขึ้นได้นั้นคือความรู้ (Knowledge) ทัศนคติ (Attitude) P(Practice) อาจไม่เกิดขึ้นสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องเสมอไป

อนึ่ง มีข้อสังเกตประการหนึ่งคือ เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยที่ได้ ประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงบวกต่อการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทถึง 313 คน คิดเป็นร้อยละ 77.7 ที่เป็นเช่นนี้อาจอธิบายได้จากแนวคิดของเธอสโตน (Thurstone, 1967) ซึ่งสรุปลักษณะบางประการของทัศนคติว่าเป็นสิ่งที่ซับซ้อน และมีลักษณะเชิงคุณภาพที่ต้องมีการอธิบาย โดยทัศนคติหมายถึงผลรวมของความรู้สึก ความโน้มเอียง อคติ ความกลัว หรือความคิดอื่น ๆ ต่อเรื่องนั้น ๆ จากทัศนคติที่ประชาชนเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า การทิ้งมูลฝอยแยกประเภทเป็นการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมถึงร้อยละ 73.9 (ตารางที่ 22) ด้วยกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมทั่วไปในขณะนี้ ประชาชนอาจได้รับการปลูกฝังทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นรากฐานเดิมอยู่แล้ว อาจส่งผลให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทตามไปด้วยเมื่อได้รับความรู้ใหม่ที่เสริมทัศนคติเดิม

สมมติฐานที่ 4 การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทขึ้นอยู่กับลักษณะทางประชากร การเปิดรับข่าวสาร ความรู้และทัศนคติของประชาชนในเขตทดลองโครงการรณรงค์ การแยกประเภทมูลฝอย

การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในปัจจุบัน

เมื่อใช้การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในปัจจุบันเป็นตัวแปรตาม และมีตัวแปรต้นเป็นลักษณะทางประชากร การเปิดรับข่าวสารความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท ผลการวิเคราะห์ถดถอยพบว่าคุณสมบัติตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการอธิบายการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีเพียง 3 ตัวแปร โดยมีความสำคัญตามลำดับคือ หนังสือพิมพ์ ทัศนคติและเจ้าหน้าที่โครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอย

การเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นสื่อมวลชนนั้นสอดคล้องกับแนวความคิดของโรเจอร์ (Rogers, 1983) ซึ่งกล่าวว่าสื่อมวลชนมีบทบาทในการเผยแพร่ธรรมอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในชั้นความรู้โดยสามารถให้ความรู้และข่าวสารแก่ประชาชนได้เป็นอย่างดี และสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่ฝังแน่นได้

ในด้านทัศนคตินั้นสอดคล้องกับแนวคิดของโรเจอร์ (Rogers, 1983) ซึ่งกล่าวว่าการสื่อสารก่อให้เกิดผล 3 ประการคือ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมของผู้รับสาร ในลักษณะต่อเนื่องตามลำดับขั้น ดังนั้นจากผลการวิจัยในครั้งนี้จะสังเกตได้ว่าทัศนคติเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทก่อให้เกิดการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท ข้อที่น่าสังเกตคือกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของทัศนคติคือ 3.90 ซึ่งถือว่ากลุ่มอย่างมีทัศนคติอยู่ในระดับที่ดีหรือทางบวกต่อการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทแต่การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในปัจจุบันกลับมีค่าเฉลี่ยเพียง 2.43 คือ มีการยอมรับในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะมีปัจจัยบางอย่างเป็นตัวแทรกทั้งในด้านปัจจัยส่วนตัวและปัจจัยแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างเช่น ไม่มีเวลา ขาดความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภท สถานที่ไม่เอื้ออำนวย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มตัวอย่างมีปัญหามากที่สุดในเรื่องจำนวนถังรองรับมูลฝอยประเภทต่าง ๆ ไม่เพียงพอ (ตารางที่ 27 และ 29) และอาจอธิบายได้จากแนวความ

คิดของโรเจอร์ (Rogers, 1971) เรื่องช่องว่างของความรู้ ทักษะและการปฏิบัติ (KAP-Gap) ซึ่งกล่าวว่า ทักษะกับพฤติกรรมของบุคคลนั้นไม่สัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องเสมอไป คือ เมื่อการสื่อสารก่อให้เกิดความรู้และทัศนคติต่อสิ่งที่เผยแพร่ในชั้นปฏิบัติอาจมีผลในทางตรงกันข้ามก็ได้

ส่วนในด้านเจ้าหน้าที่โครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอยซึ่งจัดเป็นสื่อบุคคลนั้น สอดคล้องกับแนวความคิดของแคทซ์และลาซาร์สเฟลด์ (Katz and Lazarsfeld, 1955) ซึ่งกล่าวว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลมีผลต่อการทำให้ผู้รับสารยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติและยอมรับที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจการต่าง ๆ มากที่สุด ทั้งยังสอดคล้องกับแนวความคิดของโรเจอร์ส (Rogers, 1983) ซึ่งกล่าวว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริม (Change Agent) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรมตามทิศทางที่หน่วยงานส่งเสริมต้องการ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ประชาชนมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากเจ้าหน้าที่โครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอยในระดับน้อยมาก หากเจ้าหน้าที่มีการสื่อสารกับประชาชนในเขตทดลองเพิ่มมากขึ้นจะสามารถชักจูงใจให้ประชาชนเกิดความตื่นตัว และเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทมากยิ่งขึ้น

การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในอนาคต

เมื่อใช้การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในอนาคตเป็นตัวแปรตาม และมีตัวแปรต้นเป็นลักษณะทางประชากร การเปิดรับข่าวสาร ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า มีตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการอธิบายการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในอนาคตของกลุ่มตัวอย่างเพียง 3 ตัวแปร เรียงตามลำดับความสำคัญคือ ทักษะการปฏิบัติ นิทรรศการและเจ้าหน้าที่โครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอย

การวิเคราะห์ในครั้งนี้ นอกเหนือจากตัวแปรด้าน ทักษะการปฏิบัติและเจ้าหน้าที่โครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอยดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว การเปิดรับข่าวสารจากนิทรรศการซึ่งเป็นสื่อเฉพาะกิจก็เป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในอนาคตได้เช่นกัน นิทรรศการเป็นสื่อเฉพาะกิจที่สร้างหรือจัดทำขึ้นมาเพื่อสนองวัตถุประสงค์ของโครงการรณรงค์ โดยเฉพาะ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ประชาชนมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากการชมนิทรรศการในระดับน้อยมาก

การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทโดยรวม

เมื่อใช้การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทเป็นตัวแปรตามและมีตัวแปรต้นเป็นลักษณะทางประชากร การเปิดรับข่าวสาร ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท ผลการวิเคราะห์ถดถอยพบว่าคุณพบว่า มีตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการอธิบายการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทของกลุ่มตัวอย่างได้ 5 ตัวแปรโดยมีความสำคัญตามลำดับคือทัศนคติ นิทรรศการ หนังสือพิมพ์ ลักษณะที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นอาคารพาณิชย์หอพักหรือคอนโดมิเนียม และเจ้าหน้าที่โครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอย

โดยที่ตัวแปรด้านทัศนคติ นิทรรศการ หนังสือพิมพ์และเจ้าหน้าที่โครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอยเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในทางบวก กล่าวคือประชาชนในเขตทดลองที่มีทัศนคติที่ดี มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากนิทรรศการ หนังสือพิมพ์และเจ้าหน้าที่โครงการมาก จะมีการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทมากกว่าประชาชนในเขตทดลองที่มีทัศนคติในระดับต่ำกว่าและมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากนิทรรศการ หนังสือพิมพ์และเจ้าหน้าที่โครงการในระดับน้อยกว่า

ส่วนลักษณะที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นอาคารพาณิชย์ หอพักหรือคอนโดมิเนียมนั้นเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในทางลบ กล่าวคือประชาชนในเขตทดลองที่อยู่อาศัยในอาคารพาณิชย์ หอพักหรือคอนโดมิเนียมจะให้การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทน้อยกว่าผู้ที่อยู่อาศัยในบ้านเดี่ยว ทาวน์เฮาส์และในชุมชนแออัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างมีปัญหาในเรื่องสถานที่ที่ไม่สะดวกในการแยกประเภทมูลฝอย (ตารางที่ 29)

ข้อที่น่าสังเกตคือลักษณะทางประชากรยกเว้นลักษณะที่อยู่อาศัยไม่มีอิทธิพลในการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภททั้ง 3 ชนิด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอยเป็นโครงการใหม่ ที่เพิ่งเริ่มปฏิบัติในปี 2539 ประชาชนมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในระดับต่ำประกอบกับข่าวสารภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจที่มาเบี่ยงเบนความสนใจของประชาชน และโครงการนี้ยังไม่ถึงจุดสิ้นสุดของโครงการ ดังนั้นความรู้ ทัศนคติและการยอม

รับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทที่ตอบสนองต่อโครงการจึงยังไม่พัฒนาอย่างเต็มที่ หากดำเนินการรณรงค์ไปอีกระยะหนึ่งผลการวิจัยอาจเปลี่ยนแปลงไปจากนี้

ข้อที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งคือความรู้ไม่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการแยกประเภทมูลฝอยทั้ง 3 ชนิด ซึ่งอาจเป็นเพราะว่ากรุงเทพมหานครไม่ได้ใช้รูปแบบการสื่อสารตามแนวความคิด KAP (Knowledge-attitude-practice) เพียงอย่างเดียวในการรณรงค์โครงการ โดยแนวความคิด KAP เชื่อว่าเมื่อผู้รับข่าวสารได้รับข่าวสารจะเกิดความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้และมีผลทำให้เกิดทัศนคติต่อเรื่องนั้นตามมา และในที่สุดก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเรื่องนั้น หากแต่กรุงเทพมหานครใช้รูปแบบการสื่อสารแบบผสมผสานกันหลายแนวทาง เช่นการใช้แนวความคิดของ MAK (means-attitude-knowledge) โดยการจัดหาปัจจัยประกอบและวิธีการซึ่งได้แก่การจัดตั้งรองรับมูลฝอยและรถขนมูลฝอยแยกประเภท และเผยแพร่วิธีการแยกประเภทมูลฝอย (Means) เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Attitude) และนำไปสู่ความรู้ในทฤษฎีและปฏิบัติต่อไป (Knowledge) หรือการใช้แนวความคิดแบบ PAK (practice-attitude-knowledge) โดยการประชุมอบรมผู้นำชุมชนในเชิงปฏิบัติการ การดูงานสาธิต การทัศนศึกษา (Practice) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Attitude) นำไปสู่การยอมรับ และจากการอภิปรายกันทำให้เกิดความรู้ (Knowledge) จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์

นอกจากนี้ จากตารางที่ 40 ซึ่งพบว่า การเปิดรับข่าวสารจากเพื่อนหรือเพื่อนร่วมอาชีพมีความสัมพันธ์กับความรู้ในเรื่องการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท แต่เพื่อนหรือเพื่อนร่วมอาชีพกลับไม่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภททั้ง 3 ชนิด (ตารางที่ 55-57) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารจากเพื่อน/เพื่อนร่วมอาชีพกับความรู้มีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (0.1338) นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ดำเนินการแยกประเภทมูลฝอยที่บ้าน (ตารางที่ 26) ซึ่งจะมีปัจจัยด้านอื่นแทรกเข้ามามีผลต่อการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท และอาจอธิบายได้จากแนวความคิด KAP-Gap ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการวิจัยครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทอยู่ในระดับต่ำ แม้ว่าการเปิดรับข่าวสารจากสื่อหลายชนิดจะมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นสำนักการศึกษาความสะอาด กรุงเทพมหานครจึงควรหาวิธีการให้ข่าวสารการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทไปสู่ประชาชนเพิ่มมากขึ้นผ่านสื่อต่าง ๆ

ในด้านสื่อมวลชน ผู้ดำเนินโครงการควรพยายามให้การทิ้งมูลฝอยแยกประเภทรวมทั้งตัวโครงการเป็นประเด็นที่สื่อมวลชนสนใจนำเสนอต่อประชาชนซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายวิธี เช่น การเปิดแถลงข่าวแก่สื่อมวลชน การให้สื่อมวลชนเป็นที่ปรึกษาหรือมีบทบาทเป็นผู้ร่วมดำเนินโครงการ การนำสื่อมวลชนเยี่ยมชมการดำเนินงานและการให้สื่อมวลชนเข้าร่วมกิจการของโครงการ เป็นต้น

ในด้านสื่อบุคคล ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากเพื่อนและเพื่อนร่วมอาชีพ ผู้ดำเนินโครงการควรนำเอาข้อมูลนี้มาเป็นพื้นฐานในการพิจารณาในการปรับวิธีการ รูปแบบและแนวความคิดในการสื่อสารกับประชาชนต่อไป นอกจากนี้ผลการวิจัยยังระบุว่าเจ้าหน้าที่โครงการมีอิทธิพลต่อการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท แต่จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าประชาชนได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ในระดับต่ำ ดังนั้นเจ้าหน้าที่โครงการจึงควรเพิ่มการติดต่อสื่อสารกับประชาชนให้มากยิ่งขึ้น

ในด้านสื่อเฉพาะกิจ ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทจากโปสเตอร์ มีน้อยรายที่เคยชมนิทรรศการหรือได้รับแผ่นพับแผ่นปลิว ในขณะที่ผลการวิจัยระบุว่านิทรรศการมีอิทธิพลต่อการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท จึงควรหาวิธีการปรับให้ประชาชนมีโอกาสได้ชมนิทรรศการและได้รับแผ่นพับ แผ่นปลิวมากยิ่งขึ้น เช่นการจัดนิทรรศการเคลื่อนที่ไปตามชุมชน โรงเรียนหรือสถานที่ที่ประชาชนสะดวกในการเข้าชม

ในด้านสื่อกิจกรรม ควรเพิ่มการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทกับประชาชนมากยิ่งขึ้นและปรับปรุงรูปแบบของกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของประชาชน เช่นการประกวดชุมชนดีเด่นด้านการแยกประเภทมูลฝอย การจัดค่ายเยาวชนหรือการ

อบรมอาสาสมัครประจำชุมชนเพื่อดูแลปัญหา การทิ้งมูลฝอยแยกประเภท ในหมู่บ้านหรือชุมชนต่าง ๆ

2. จากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าประชาชนขาดความรู้บางประการในวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท เช่นประชาชนบางส่วนยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับลักษณะของมูลฝอยเปียก มูลฝอยแห้ง มูลฝอยอันตราย หรือประชาชนจำนวนมากกว่าครึ่งที่ไม่มีความรู้ว่ากรุงเทพมหานครจึงถึงรบบมูลฝอยอันตรายไว้ที่ใดบ้างเป็นต้น จึงควรเร่งดำเนินการสื่อสารเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทแก่ประชาชนเพิ่มขึ้นเพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการแยกประเภทมูลฝอยและตระหนักถึงภัยของมูลฝอยอันตรายมากยิ่งขึ้น

3. จากผลการวิจัยซึ่งพบว่าทัศนคติมีอิทธิพลต่อการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภททั้ง 3 ชนิด ขณะเดียวกันก็พบว่าโดยเฉลี่ยแล้วประชาชนมีทัศนคติที่ดีหรือเชิงบวกต่อการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท แต่ประชาชนบางส่วนมีทัศนคติปานกลางหรือไม่แน่ใจในบางประเด็น ดังนั้นจึงควรสื่อสารเพื่อสร้างเสริมทัศนคติที่ไม่แน่ใจหรือปานกลางให้เป็นทัศนคติเชิงบวก และประเด็นใดที่ประชาชนมีทัศนคติเชิงบวกอยู่แล้วก็ปลูกฝังให้มีทัศนคติเชิงบวกมากยิ่งขึ้น

4. จากการวิจัยพบว่าลักษณะที่อยู่อาศัยที่เป็นอาคารพาณิชย์ หอพักหรือคอนโดมิเนียมมีอิทธิพลต่อการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในทางลบ สำนักรักษาความสะอาดกรุงเทพมหานครจึงควรศึกษาปัญหาในการแยกประเภทมูลฝอยของประชาชนเหล่านี้ว่าเกิดจากสาเหตุใด และเสนอแนะวิธีการปฏิบัติในการแยกประเภทมูลฝอยที่เหมาะสมต่อไป เช่นจัดวันนัดหมายพิเศษให้เจ้าหน้าที่มารับมูลฝอยแยกประเภทจากหอพักหรือคอนโดมิเนียม

5. จากการวิจัยพบว่าประชาชนมีปัญหาหลายประการเกี่ยวกับการปฏิบัติการแยกประเภทมูลฝอยก่อนทิ้ง ระบบดำเนินงานของกรุงเทพมหานครในด้านการรักษาความสะอาดจึงควรปรับระบบการทำงาน และวิธีการปฏิบัติบางอย่างให้สอดคล้องกับโครงการรณรงค์เช่น จัดให้มีถังรองรับมูลฝอยแยกประเภทต่างๆ อย่างเพียงพอและทั่วถึง จัดระบบการเก็บมูลฝอยเป็นแบบแยกประเภท จัดวันนัดหมายที่แน่นอนในการจัดเก็บมูลฝอยประเภทต่าง ๆ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้นุ่งศึกษา การเปิดรับข่าวสาร ความรู้และทัศนคติของประชาชนกับการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในเขตทดลองโครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอย หากผู้วิจัยท่านใดสนใจจะศึกษางานวิจัยนี้ต่อเนื่องไปอีกควรศึกษาเปรียบเทียบกับประชาชนที่อยู่นอกเขตทดลองโครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอย

2. การวิจัยในครั้งนี้นำการศึกษาเฉพาะตัวแปรด้านการเปิดรับข่าวสารความรู้และทัศนคติ โดยไม่ได้ศึกษาถึงปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งอาจจะมีความสามารถในการพยากรณ์การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท จึงเห็นควรให้มีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทแง่มุมอื่นด้วย อาทิ เช่น ศึกษาถึงความพึงพอใจในการสื่อสารหรือแรงจูงใจของประชาชนที่มีต่อการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

3. ผู้วิจัยบางท่านอาจเลือกศึกษาในด้านประสิทธิผลของสื่อโครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอย เพื่อเป็นการศึกษาต่อเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้

4. ควรมีการศึกษาถึงความเป็นมา วัตถุประสงค์ การวิเคราะห์และประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอย